

naj se dogodki opišejo zaporedno in kolikor možno kratko a jedrnato. Nikakor pa ne gre v kroniki vpisovati in udrihati po učitelju neljubih osobah. Kronika dojde vsako leto v „uradne roke“ in te bi takemu spisu gotovo obleko pristrigle! In potem — taki!

In končno? Treba da se pisatelj kro-

nike vsakokrat, ko jo dovrši, tudi podpiše. Ne samo „und da kam meine Wenigkeit“ — končno pa venderle ne znamo, kdo je ta „Wenigkeit!“

Nikomur se ni treba sramovati staviti svoje imé pod pošten spis.

Francišek Marolt — Brdo.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Josip Levičnik r. 6. apr. 1826 v Železnikih, učil se najprej v šoli domači, l. 1835 v Ljubljani, l. 1836—38 v Celovcu, l. 1839—41 spet v Ljubljani v I. in II. latinski šoli, potem nekako $\frac{1}{2}$ leta trgovstva pri Mahru in $\frac{1}{2}$ leta orglarstva pri Riharju, ter postal l. 1843 v svoji rojstni fari organist, l. 1856—7 šolski učitelj, poznej načelnik krajnega šolskega sovéta, lastnik domačije, fužinar, srenjski župan, odlikovan s srebrnim zaslužnim križcem s krono. Za slovénsko pismenstvo se je jel vnemati po „Novicah“, vzlasti l. 1848, in je prvikrat javno oglasil se Joža Orglovski v „Sloveniji“ l. 1849 št. 55, kjer je resno pogrjal Kroparje zaradi nemškega petja v cerkvi, v št. 84 pa je poročal Joža Levičnik o grozni povodnji po Selški dolini ter o prehudem uničevanju ondotnih gozdov. Redovno pa je jel dopisovati v „Novice“ in druge domače liste l. 1852 in odslej je priobčil vsako leto, nekatero celó mnogo slovstvenega blaga na radost in korist svojim rojakom. Značil je svoje spise Josip Levičnik, ali J. L., Podratitovski, Rodoljub Podratitovski, Jože Žlindrovič, ali Jože L. Železodolski, Železogorski, tudi Pravicoljub, Neduhoven, Laicus itd. itd. Naj nekoliko opišem marljivost starejšega šolskega rodoljuba v zgled in posnemanje mlajšim učiteljem slovenskim!

L. 1852 v Novicah v dopisu iz Železnikov Josip Levičnik hvalo daje Petru Rojcu iz Podbrezij za izvrstno narajene orgle za podružnico sv. Frančiška Ksaverja, poznej l. 1854 pa za dekanijsko cerkev v Kranju.

L. 1853 jadikuje v Novicah o ogljarih in žagah, ki po Gorenskem stvarjajo nov Kras, dokler po Notranjskem in Terzaškem skušajo ga pogojzdit; v raznih dopisih pa toži o čudni zimi in hudi uri, o pomanjkanju zdravnikov po deželi, o nekterih šolskih neprijateljih, o terznem dnevu, o slabi skerbi za premoženje in zdravje v Železnikih. — V Danici govori o farni cerkvi sv. Antona, o podružnici sv. Frančiška, o skerbi Slomšekovi za cerkev, šolo in šolsko slovstvo, o zornih mašah, o posvečevanju nove Šent-Lenartske cerkve nad Loko, ter razodeva želje po novi in večji domači farni cerkvi. — V Šolskem Prijatlu II. teč. kaže povestico: Zvesti psiček. Zdajno; Večno — v pesmici. Šole — da so človeštvu k neizrekljivej korist; one so podlaga vsega človeškega blagostanja.

L. 1854 piše str. 15: „Danes smo prvi letošnji list „Novic“ prejeli ter pozdravili jih s serčnim „živio“. Z veseljem vidimo, da so se verli prijatelji in rodoljubi naši sopet kaj možko krog njih vsto-

pili, kar nam je spet porok za marsikak dober nauk in marsikako veselo in kratkočasno uro, ki nam jo bojo donasale „Novice“ vprihodnje. Slava! — V sredi preteklega leta se je osnovalo pri nas bravnodružtvo, ki si je naročilo „Novice“ in „Danico“ tudi zanaprej. Veselo je viditi, kako udje te družbice, priprosti delavci, te časopise vselej težko pričakujejo in kaj marljivo preberajo, kar je živ dokaz, da se giblje naš slovenski narod in drami od dné do dné boljše. Krajcarji, ki jih človek za časopise vloží, so pa resnično tudi dobro naloženi, ker dobri časopisi so studenci, iz katerih človeški rod zajema neizrekljivo veliko naukov in omike“. Sicer toži o prekupcih odertnikih, o gojzdihi po Ilovici, svetuje o spominku Josipini Turnogradski, ter priobčuje: Ogled po kranjskem Gorenskem (str. 255—259) — v Bohinj, na Bled, v Loko in Železnike. Zajterk. Obraz iz vojaškega življenja l. 1814 (str. 287—292). — V Danici pripoveduje o strupenem žganju in vsled njega o neki žalostni smerti; o smerti gosp. fajm. Fika v Seleih. K sv. Rešnjimu Telesu — pesem pred blagoslovam (str. 101). O nedeljski šoli v Gradu, v Gorjah in o tamošnji farni bukvarnici. O prazniku prečistega Spočetja Matere Božje. — V Šolskem Prijatlu Celovškem pa so poleg „Smešnice (str. 15)“ obširno opisani „Narodski običaji v Železnikah“ (str. 19—133) in je pričeto jako tehtno „Ogledalo pridnih otrok“ (str. 212—415). — V Drobtincah: Pijanci, joj vam! Sp. J. Orglovski.

L. 1855 kažejo Novice moža v dnarjih itd. — Železniki na Krajskem. Krajopisje (str. 35—47). Čertice iz življenja rajnega ruskega cara Nikolaja I. (Po Neven-u). Ogled po Gorenskem. Poljanska dolina in pot skoz njo proti Idrii (str. 258—283). Ogled po domačii: Eno noč pri sv. Joštu na Gorenskem. O smerti učenika Jak. Demšerja (cf. Dan. str. 209). — V Danici opisuje obhajanje verskega določila o brezmadežnem spočetju M. B. v Železnikih in drugod; o Šmarnicah v

Šent-Vidu nad Ljubljano; o romanju k Materi Božji v Sušo. Zvezdica za šolo priporoča kerščanski pozdrav: Hvaljen bodi J. Kr.! — Šolski Prijatelj nadaljuje „Ogledalo pridnih otrok“ (str. 62—293) ter razpravlja „lepe slovenske pesmi, in kako bi se one narurniši med narod vcepile in razširile (str. 129)?“

L. 1856 Novice: Pot od Ljubljane do Belepeči (Weissenfels str. 46—167). O ponočnem beračevanju. Dva dni v Gorotanu (str. 177—221). O zadušnem kašlju. Junaštvo ruskega kmeta l. 1812 (Po ilirskem). Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade (Neven). Slap Zaveršnica v Bohinji. Iz spisov ruskega mornarskega častnika (Po Sédnici). Znamnje sv. Križa (Prevod ilir.). Dogodba iz avstro-francoske vojske (str. 421). — Danica: Zvezdica za šolo, kjer priporoča učitelju, kako naj hití s časom naprej, češ, beri, beri in zopet beri! . . . Lepo priliko podaja učenikom, starim in mladim, učiteljska knjižnica, ki se je ustanovila v Ljubljani itd. (str. 36). O novem Božjem grobu v Železnikih. Marii nar zvestejši prijateljci človeškega rodu — pesem: Vzdigni duša hvalni glas — Previsoki pomočnici itd. O Materi Božji v Cengrobu fare Starološke. Šola (Pes. str. 216). — Slovenski Prijatelj. Časopis za šolo in dom v Celovcu: Lah in Slovenec. Vojaška zvičajnost. Za šolarje kaj: Ne muči živali! Mirko Ostrovid, ali gorje nepokornim otrokom! Pravični Štefan, ali stori prav in ne boj se nikogar! Pridni Peter, ali zvestim služabnikom se malokdaj slabo godí (Prevodi ilirski)! — Drobtince: Marii (Češena, visoka in sveta) in Marii (Premila Marija itd.). Božična pesem za sveti večer (O! kaj je to, da je nebo itd.). Kvartopirei poslušajte! Čertica iz življenja katoliškega zdravnika. Lep izgled dopolnjene obljube. — V razgled bodi iz Danice pesem:

Š o l a.

Šola je prijazen kraj,
Dost veselja nam deli,

Šola vse nas veseli,
Šola je prijazen kraj.

Šola je koristen kraj,
Nas uči potrebniga,
Stežó k sreči nam ravna,
Šola je koristen kraj.

Šola je pobožen kraj,
Nas svári pregrešnih zmót,
Kaže nam v nebesa pot,
Šola je pobožen kraj.

Šola, šola, blagi kraj!
Dobro, srečno vladaj nas,
De preseli smertni čas
Nas v lepí svetí raj!

L. 1857 *Novice*: O okrajnem predstojniku J. Pajku. Šole na Krajskem, kjer pravi na pr.: „Z radostjo se navdaja slednega domorodca serce, ako se ozre po svoji domovini ter vidi, kako kolikor toliko vse napreduje in kako tudi ljudske šole — prva podlaga ljudske omike — se množijo od leta do leta in dospevajo čedalje boljše svoj namen. Slušajmo, kaj nam o njih dunajski časopis „Oesterreichischer Schulbote“ govori . . . Iz vsega tega se vidi krepko napredovanje šolstva na Krajskem . . . Pomnožilo se je tudi število šolskih podpornikov . . . S povzdigo in boljšanjem unajnega stanja ljudskih šol napreduje tudi učilo v raznih vednostih, kakor tudi napeljevanje h keršansko-pobožnemu življenju mladine. Tako se kateheti kakor učniki vzajemno trudijo, da bi šolski poduk rodil mnogo sadú za dušo pa djansko koristil potrebam vsakdanjega življenja. Pa tudi učnikom samim se vidi očitno, kako hrepenijo dan za dnevom po vedno večí omiki in izobraženji, k čimur učiteljski zbori in skoraj že v vseh šolskih okrajih vpeljane učiteljske bukvarnice posebno veliko pripomorejo . . . Poslednjič naj bo še povedano, da visoka c. kr. deželna vlada ravno zdaj potrebno snuje za istino ali kapital, iz ktere obresti bi učiteljske vdove ali njih zapuščeni otroci penzijo dobivali itd. . . Visoko častiti gospodje, kterim Vam je toliko mar za napravo novih šol, le verlo naprej! Imé Vaše se bo svetilo v zgodovini naše

dežele in serčna hvaležnost potomstva pa Vam bo plačilo za Vaš blagi trud (str. 51)!“ — Prizor iz gledišča sveta. Nočna luč (Prev. ilir. str. 55—63). Popravek v „Nevenu“ o Železnikih. Kdo zmed nas je narvečji lenuh? (Po Al. Stolcu). O pastirski napaki in o nočnem napadu po tolovajih. Hudodelnik. Žalosten izgled napačne otroške odreje (Po ilir. str. 143—167). Dvojčka. Prizor iz zadnje avstrijsko-ogerske vojske. Predčutje (Pol. ilir. poslovenil str. 338—367). „Glasi radosti o vernitvi Nju c. k. apost. Velič. Franc - Jožefa in Elizabete med Krajnce l. 1857“ — za klavir zložil Josip Levičnik (str. 92). — Danica: O neki vdovi in njeni možitvi po volji Božji. Velikonočna (Pes.: Aleluja! Aleluja! — Tak' se sliši glas veseli itd.). O nadškofovem obiskanji v Novakih. Cesar in Cesarica v Marija-Celji. O božji poti v Velesovem. — Prijatelj: Božji angelji čujejo nad nedolžnimi in pobožnimi otroki (Poleg nemš.). Miloserčni Tonček. Poslušaj glas vesti (Prev. nemšk.). Tudi v naslednjih tečajih kratke novice in poročila p. l. 1859: Popis o kranjskih cerkvah; l. 1860: O zlati maši g. Kersnika itd. — Drobince: Adventne cvetlice, posvečene prečisti devici in Materi Marii (Pes.). Blagor Avstrii — Cesarju in Cesarici (str. 159—167).

L. 1858 *Novice*: Tistim nekaj, ki radi v lotrijo stavijo (Poslov.). Ktera je prava meja med Černogoro in Turčijo (Ilir.). Sultan in berač (Neven). Zvestoba ruskega vojaka. Kteri narod je najbolj izobražen v Evropi (Svobodno po ilir.). — Danica: O smerti fajm. J. Muleja v Sorici. O smerti fajm. A. Ljubiča v Selcih. O lepoti farne cerkve v Kranju. — Drobince: To je bilo za mene; prosim pa zdaj za uboge sirote itd.!

L. 1859 *Novice*: Spominki na Dolensko, ki jih pričinja na pr.: „Kakor si spehano in onemoglo truplo želi krepčavne hrane pa sladkega počitka, tako tudi duh naš po dolgem trudu hrepení po oddihu, da bi se nekoliko okrepčal in oživil za

novo delo. Kako bi pač človek tudi izhajati mogel, ako bi neprenehoma vprežen bil ko črna živina! Dosti prezgodaj bi mógel v kertovo deželo. Kdor si hoče duha razvedriti, naj prime za romarsko palico in naj gre po svetu — je že stara beseda. In to je tudi moje vodilo. Kdor pa ne more v Rim, si izbere bližnjo pot, in ker pravi domača pesemca, da „Vse drugač Dolencem solnce sije“, sem se lani namenil, ogledati nekoliko dolensko stran itd. (str. 4—63)*. Gizdalin in čevljar. Marjetica. Slovenska narodna pesem (cf. dr. Tomanovi „Glasi domorodni“). Pričujoča pesem speva žalostno dogodbo, ki se je pripetila njega dni na Pustem gradu (Wallenburg) na Gorenskem (str. 230). Brat sestro najde. Slovenska narodna pesem (str. 302). Stariši, pazljivi bodite pri ženitvah svojih otrok: — Danica: Marfi (Slava Ti, Marija itd.)! Lučica (Tihe misli na Svečnični večer 1859. Pes.). Ne igraj s puško! Povračilni dan rad pride. Pomoč

Marije Device. — Drobtince 1859—60: Nekoliko slovenskega pravopisa (str. 205—213). — Vodnikov Spomenik: Ozir po Gorenskem. Pesem Prešernu (Prebravši njegove poezije)! — Razgled iz Ratitoveca, kjer piše p.: „Planinsko življenje ima toliko in tako posebno mikavnost v sebi, da ga nar izverstnejši pesniki vsih narodov proslavujejo s svojimi pesmami ... Vodniku, očetu pevcev slovenskih, je bilo na visokem in tihem Koprivniku še vse preglasno in prenizko. Tje gor na plešo Veršaca, v neposredno bližavo starašine slovenskih gora ga je pogostoma gnalo, od kodar se je oziral dalječ dalječ okrog po sinji daljavi. Pregledoval je od tod široki svet, pa ni mu bilo to v omamljenje duha, ker se hrup pozemeljski ni do njega razlegal, ampak samotna duša se je vsled stermečega občudovanja Stvarnikove vse-mogočnosti navzemala čutil, iz katerih so se izcimile slavnoznane slovenske pesmi (str. 171)“.

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

VII. Za vporabo v ljudski šoli pripuščne knjige (dalje).

Mali katekizem. (Kleiner Katechismus.) Wien. K. k. Schulbücher-Verlag. Broschirt 6 kr.

Veliki katekizem za ljudske šole. (Grosser Katechismus für Volksschulen.) Wien. K. k. Schulbücher-Verlag. Gebunden 30 kr.

Kratki katekizem v vprašanjih in odgovorih za ljudske šole ljubljanske škofije. (Kurzer Katechismus.) Laibach. Blasnik's Nachfolger. Preis 16 kr.

Zupan Sim., Krščanski nauk za prvence. (Katechismus für Anfänger.) 4. Auflage. Laibach 1890. Kathol. Buchhandlung. Preis 10 kr.

Lesar Ant., Katekizem ali keršanski katoliški nauk. (Katechismus.) Laibach 1890. Kathol. Buchhandlung. Preis 45 kr.

Sveti listi, berila in evangelji za nedelje in praznike celega leta in vse dni

svetega posta. (Evangelien.) Wien. K. k. Schulbücher-Verlag. In Lwd. geb. 46 kr.

Zgodbe svetega pisma stare in nove zaveze za ljudske šole, po nemško pisal Dr. J. Schuster, pošlovenil Anton Lesar. Z 1 čelno in 99 podobčinami med zgodbami in z 1 zemljovidom. (Biblische Geschichte von Dr. Schuster. Slovenisch von A. Lesar. Mit 1 Titelbild, 99 Textillustrationen und der Karte von Palästina.) Wien. K. k. Schulbücher-Verlag. Geb. 50 kr.

Lesebücher.

Začetnica in prvo berilo za ljudske šole von Ivan Miklosich. (Slovenische Fibel und erstes Lesebuch für Volksschulen.) Wien. K. k. Schulbücher-Verlag. Gebunden 24 kr.

Drugo Berilo in slovnica za občne ljudske šole. (Zweites Sprach- und Lesebuch.) Wien. K. k. Schulbücher-Verlag. Gebunden 35 kr.